

6/4/2009
Αριθμ. Πρωτ.11516/2008
Ειδικός Επιστήμονας : Κων/νος Μπαρτζελιώτης
Βοηθός Επιστήμονας: Αργυρώ Τζώρτζη

Προς ΕΣΑμΕΑ
Ελ. Βενιζέλου 236
Ηλιούπολη ΤΚ 163 41

ΘΕΜΑ: Συμπεράσματα του Συνηγόρου του Πολίτη σχετικά με περιστατικό θανάσιμου τραυματισμού περιθαλπόμενου με αναπηρία στο ΚΑΦΚΑ Ρόδου.

Με την παρούσα επιστολή, θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε για το πέρας της έρευνας της υπ' αριθμ. πρωτ. 11516/2008 αναφοράς που κατέθεσε στον Συνήγορο του Πολίτη (ΣΤΠ) η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμΕΑ) σχετικά με τις συνθήκες που επικρατούν στα προνοιακά ιδρύματα που φιλοξενούν άτομα με αναπηρία και με αφορμή περιστατικό θανάσιμου τραυματισμού ατόμου με αναπηρία που φιλοξενείτο στο Κέντρο Αποθεραπείας, Φροντίδας και Κοινωνικής Αποκατάστασης (ΚΑΦΚΑ) Ρόδου που συνέβη στις 3-7-2008. Διευκρινίζεται ότι, αν και είναι γνωστές οι εν γένει ελλείψεις σε πόρους και οργάνωση των προνοιακών δομών της Χώρας, η έρευνα του ΣΤΠ περιορίστηκε μόνο στις συνθήκες του συγκεκριμένου περιστατικού, καθότι κρίθηκε ότι με τον τρόπο αυτό θα μπορούσαν να προκύψουν περισσότερο εστιασμένα – και ως εκ τούτου χρήσιμα – συμπεράσματα. Επίσης, διευκρινίζεται ότι κρίθηκε σκόπιμη η μη κοινοποίηση στην ΕΣΑμΕΑ της αλληλογραφίας που διεξήχθη στο πλαίσιο της πραγματοποιηθείσας έρευνας της υπόθεσης για λόγους διατήρησης της ανωνυμίας του θανόντος και, κατ' επέκταση, προστασίας του ιατρικού απορρήτου.

Αναλυτικότερα:

Α. Διεξαχθείσα έρευνα-πραγματικά περιστατικά.

Έχοντας επιβεβαιώσει την ύπαρξη του παραπάνω περιστατικού σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε με το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και έχοντας πληροφορηθεί ότι είχε διαταχθεί σχετική ένορκη διοικητική εξέταση (ΕΔΕ), ζητήσαμε με επιστολή μας της 1-9-2008 από τη Β' Υγειονομική Περιφέρεια (ΒΥΠΕ) Πειραιώς και Νήσων Αιγαίου να μας αποστείλει το Πόρισμα αυτής. Πράγματι, στις 23-9-2008 λάβαμε αντίγραφο του απευθυνόμενου προς τον Υφυπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τον Πρόεδρο του ΕΚΕΠΥ υπ' αριθμ. πρωτ. 20048/15898/31-7-2008 έγγραφο του Υποδιοικητή της Β' ΥΠΕ, το οποίο ενημέρωνε για το πόρισμα της ΕΔΕ και πρότεινε την αναμονή του πορίσματος της σχετικής προανάκρισης. Επίσης, λάβαμε αντίγραφο του απευθυνόμενου προς τον Διοικητή του ΚΑΦΚΑ υπ' αριθμ. πρωτ. 750/22-7-2008 έγγραφο του δeneργήσαντος την ΕΔΕ το οποίο ενημέρωνε για το πόρισμα αυτής. Συγκεκριμένα, το εν λόγω έγγραφο απαριθμεί τα πρόσωπα τα οποία εκλήθησαν να καταθέσουν και εν συνεχεία αναφέρει ότι ο θανών:

«... δεν παρουσίαζε κάτι το ιδιαίτερο στη συμπεριφορά του, από την ημέρα που τέθηκε σε αντιψυχωσική αγωγή (1998). Δεν απαιτούσε κάποια ιδιαίτερη φροντίδα, ήταν πάντα συνεργάσιμος και φιλικός προς όλους. Συμμετείχε στα προγράμματα που εφαρμόζουμε ως Κέντρο, υγιεινή κ.α.»

Και κατέληγε ως εξής:

«Από τα παραπάνω προκύπτει ότι δεν υπήρξε κάτι το επιλήψιμο που να στοιχειοθετεί κατηγορία σε βάρος οποιουδήποτε, είτε περιθαλπόμενου είτε υπηρεσιακού παράγοντα...»

Δεδομένου ότι στα παραπάνω έγγραφα δεν γινόταν καμία μνεία στα πραγματικά περιστατικά ούτε στο ιατρικό ή άλλο ιστορικό του θανόντος περιθαλπόμενου, απευθυνθήκαμε ξανά στην ως άνω Β' ΥΠΕ ζητώντας να μας κοινοποιηθούν τα στοιχεία στα οποία βασίστηκε η ΕΔΕ. Κατόπιν αυτού, στις 20-10-2008 λάβαμε αντίγραφα πρακτικών των μαρτυρικών καταθέσεων που είχαν ληφθεί στο πλαίσιο της ΕΔΕ από εργαζόμενους στο ΚΑΦΚΑ. Από τις καταθέσεις αυτές τα μοναδικά ουσιώδη πραγματικά περιστατικά που προκύπτουν είναι ότι περίπου στις 11:00 το πρωί της 3-7-2008 ο περιθαλπόμενος βρέθηκε νεκρός με τραύματα στο κεφάλι στον προαύλιο χώρο του Ιδρύματος κάτω από το παράθυρο του δωματίου του που ήταν σε όροφο και ότι μέχρι και το συγκεκριμένο πρωί η συμπεριφορά του έδειχνε φυσιολογική. Αφήνεται επίσης να εννοηθεί ότι ο θάνατος προήλθε από πτώση.

Επειδή κρίναμε ότι, παρά και τα πρακτικά των μαρτυρικών καταθέσεων που λάβαμε, αδυνατούσαμε να διαμορφώσουμε πλήρη εικόνα σε σχέση με το περιστατικό, με επιστολή μας προς το ΚΑΦΚΑ της 26-11-2008 ζητήσαμε αντίγραφα των στοιχείων που διατηρούνται στον ιατρικό φάκελο του θανόντος περιθαλπόμενου, καθώς και του κοινωνικού ιστορικού με τις όποιες παρεμβάσεις ενδεχομένως είχαν γίνει. Ως απάντηση, λάβαμε αρχικά το υπ' αριθμ. πρωτ. 1225/3-12-2008 έγγραφο στο οποίο αναφερόταν ότι το ΚΑΦΚΑ αδυνατεί να δώσει στοιχεία λόγω ιατρικού απορρήτου. Ωστόσο, έπειτα από την επισήμανσή μας ότι το απόρρητο δεν μπορεί να αντιταχθεί στον ΣΤΠ¹, λάβαμε το υπ' αριθμ. πρωτ. 1225/27-1-2009 έγγραφο του ΚΑΦΚΑ Ρόδου στο οποίο ήταν συνημμένες Ιατρική Γνωμάτευση της 23-1-2009 και Έκθεση Κοινωνικής Έρευνας της 2-1-2009.

Ειδικότερα, η Ιατρική Γνωμάτευση αναφέρει ότι ο θανών είχε εισαχθεί στο ΚΑΦΚΑ το 1992 έπειτα από μεταφορά του από το ΠΙΚΠΑ Βούλας πάσχων από σπαστική παραπληγία και νοητική υστέρηση, ότι το 1999 άρχισε να παρουσιάζει προβλήματα συμπεριφοράς και τάσεις επιθετικές και αυτοκαταστροφής, ότι για το λόγο αυτό παραπέμφθηκε στο Γ. Ν. Ρ. όπου εξετάστηκε από νευροψυχίατρο ο οποίος διέγνωσε ψύχωση, ότι τέθηκε σε φαρμακευτική αγωγή (η οποία περιγράφεται αναλυτικά), ότι από τότε δεν είχε παρουσιάσει προβλήματα συμπεριφοράς μέχρι την ημέρα του συμβάντος και ότι κατά καιρούς εξεταζόταν από νευρολόγο. Ο συντάξας τη γνωμάτευση Ιατρός καταλήγει, αναφέροντας ότι την ημέρα του συμβάντος ειδοποιήθηκε, ότι κατά την εξέταση του περιθαλπόμενου διαπίστωσε ότι ήταν νεκρός με βαριές κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις και ότι ακολούθησαν οι νόμιμες διαδικασίες.

Η Έκθεση Κοινωνικής Έρευνας έχει συνταχθεί από την κοινωνική λειτουργό του ΚΑΦΚΑ και αναφέρει ότι ο θανών δεν ήταν εγγεγραμμένος σε κανένα δημοτολόγιο, ότι δεν είχε οικογενειακό περιβάλλον, ότι παρουσίαζε προβληματική συμπεριφορά με αποτέλεσμα ορισμένες φορές να γίνεται επιθετικός, πλην όμως ήταν κοινωνικός και ενθαρρυνόταν από το προσωπικό του Ιδρύματος να αναπτύξει φιλικές σχέσεις τόσο με πρόσωπα εκτός Ιδρύματος όσο και με τους λοιπούς περιθαλπόμενους. Τέλος, αναφέρονται τα εξής: *«Πάντα ήμασταν κοντά του και ιδιαίτερα εγώ ως υπεύθυνη κοινωνική λειτουργός. Όποιο πρόβλημα και αν*

¹ Βλ. άρθρο 4 § 5 του Ν. 3094/2003:

«5. [...] Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να ζητεί από τις δημόσιες υπηρεσίες κάθε πληροφορία, έγγραφο ή άλλο στοιχείο για την υπόθεση, να εξετάζει πρόσωπα, να ενεργεί αυτοψία και να παραγγέλλει πραγματογνωμοσύνη. Κατά την εξέταση εγγράφων και άλλων στοιχείων, που βρίσκονται στη διάθεση δημοσίων υπηρεσιών, δεν μπορεί να αντιταχθεί ο χαρακτηρισμός τους ως απορρήτων, εκτός εάν αφορούν την εθνική άμυνα, την κρατική ασφάλεια και τις διεθνείς σχέσεις της χώρας. [...]»

αντιμετώπιζε, προσπαθούσαμε να βρούμε κάποια λύση μαζί και παρά την προβληματική συμπεριφορά του δεν έδειξε ποτέ εμφανή σημάδια δυσαρέσκειας.»

Τέλος, σημειώνουμε ότι στις 13-11-2008 λάβαμε το υπ' αριθμ. πρωτ. 905/2008 έγγραφο της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Ρόδου το οποίο μας ενημέρωνε ότι μέχρι και την 12-11-2008 δεν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη σχετικά με το περιστατικό και ότι η υπόθεση βρισκόταν ακόμα στο στάδιο της προανάκρισης.

Β. Συμπεράσματα του ΣΤΠ.

Από τα παραπάνω στοιχεία που μας ετέθησαν υπόψη, κρίνουμε ότι δεν προκύπτει κάποια αιτιώδη συνάφεια μεταξύ του θανάσιμου τραυματισμού του περιθαλπομένου στο ΚΑΦΚΑ Ρόδου που συνέβη στις 3-7-2008 και ενδεχόμενης αμελούς συμπεριφοράς του προσωπικού του Ιδρύματος. Ωστόσο, με βάση το ίδιο υλικό, διαπιστώνουμε επίσης ότι:

- Δεν αναζητείται καν η αιτία της θανατηφόρου πτώσης (αν π.χ. οφείλεται σε ατύχημα ή σε αυτοκτονία).

- Κατ' επέκταση, δεν εξετάζονται οι παράγοντες που οδήγησαν (ή έστω, επέτρεψαν) να συμβεί το συγκεκριμένο περιστατικό, ο εντοπισμός των οποίων θα μπορούσε να συμβάλει στην αποφυγή επανάληψης άλλου αντίστοιχου.

- Κυρίως, δεν προκύπτει η τήρηση οιοδήποτε αρχείου στο οποίο να αποτυπώνεται κάποια συστηματική παρακολούθηση των περιθαλπομένων τόσο από πλευράς ιατρικής όσο και από πλευράς κοινωνικών παρεμβάσεων. Ειδικότερα, δεν προκύπτει καμία συστηματική καταγραφή σχετικά με την κατάσταση του συγκεκριμένου περιθαλπομένου από το 1999 και μέχρι την ημέρα του θανάτου του, ενώ αμφότερες οι εκθέσεις που μας κοινοποιήθηκαν (ιατρική γνωμάτευση της 23-1-2009 και έκθεση κοινωνικού ιστορικού της 2-1-2009) είναι μεταγενέστερες του εγγράφου μας με το οποίο ζητούσαμε την κοινοποίηση στοιχείων από τον φάκελο του θανόντα (της 26-11-2008) και ακολούθησαν της αρχικής άρνησης του ΚΑΦΚΑ να μας κοινοποιήσει αυτά λόγω ιατρικού απορρήτου και της επισήμανσής μας ότι το απόρρητο δεν ανιτάσσεται στον ΣΤΠ. Η μη τήρηση ιατρικού αρχείου σε ένα προνοιακό ίδρυμα κρίνουμε ότι συνιστά μείζονος σημασίας παράλειψη, αφενός γιατί παραβιάζει το άρθρο 14 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (Ν. 3418/2005) και αφετέρου γιατί πρακτικά αποκλείει κάθε λογοδοσία των υπευθύνων.

- Τέλος, διαπιστώνουμε την αδυναμία προνοιακών δομών της Χώρας να εξασφαλίσουν την πολιτική και αστική οντότητα ενός προσώπου που βρισκόταν υπό την προστασία τους για περισσότερα από 16 χρόνια.

Κατόπιν των ανωτέρω, ο ΣΤΠ κρίνει ότι ολοκλήρωσε την έρευνα της υπ' αριθμ. πρωτ. 11516/2008 αναφορά της ΕΣΑμεΑ, θέτει τον φάκελο αυτής στο αρχείο και κοινοποιεί το παρόν έγγραφο στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Ρόδου, στον Γενικό Επιθεωρητή του Σώματος Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας & Πρόνοιας (ΣΕΥΥΠ), στη Β' Υγειονομική Περιφέρεια Πειραιά και Νήσων Αιγαίου και στη Διοίκηση του ΚΑΦΚΑ.

Σας ευχαριστούμε που απευθυνθήκατε στην Ανεξάρτητη Αρχή «Συνήγορος του Πολίτη».

Με εκτίμηση

Γιάννης Σακέλλης
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Εισαγγελία Πρωτοδικών Ρόδου
Πλατεία Ελευθερίας
ΤΚ 851 00

2. Γενικό Επιθεωρητή ΣΕΥΥΠ
Πειραιώς 205
Αθήνα ΤΚ 118 53

3. Διοικητή Β Υγειονομικής Περιφέρειας
Πειραιώς και Νήσων Αιγαίου
Θηβών 46-48
Πειραιάς ΤΚ 185 43

4. Διοικητή ΚΑΦΚΑ
Κολύμπια, Ρόδος
ΤΚ 851 03